מח: הוציאו לו פרק חמישי יומא

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פ"ה מהל' עבודת יום"כ הל' מ: **טו** ב מיי' פ"ז מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יח:

רבינו חננאל

בעו מיניה טרב ששת הולכת הדם בשמאל כדי להזותו במזבח מהו. ופשט ממתניתין דקתני ראת הכף בשמאלו. שמע מיניה אפילו הולכת הקטורת דמעכבה כפרה כראמרן דקטורת מכפרה שנאמר ויתן את הקטורת ויכפר על העם כשורה. וכל שכן הולכת איברים שאין בהם כפרה. שאין כפרה אלא בדם שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר.

תוס' ישנים

נעשה כדם אבל הכא קמילה וחפיה במקום עבודות קיימין: חישב בחתיית גחלים מהו. וא"ת תפשוט ליה מדלעיל דקתני גחלים ומדפסיל בטול יום פסלה נמי ליה ומדפסלה ליה כו' ל"ל דזוקא בגולי דהקרבה הוא דפסיעה הכי אבל לא בגחלים שאינן נוף הקרבן:

דאיירי בקטורת דכל השנה דמשיגא קידוש כלי דידה לאיפסולי בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה מדקתני (מ) קדשן בכלי אלמא דאיירי בהיא שהיא צריכה כלי כדי לקדשה קידוש גמור אבל קטורת דיו"כ דלא משיגא קידוש כלי דידה דמן הדין הוה לן למימר שלא תהא בכלי אלא נעייל נחפויי אלא משום דלא אפשר כדאמר לעיל אימא דלא מיפסל בלינה בקדושת כלי דידה דבהיא ודאי לא איירי התם מדקתני קדשו בכלי דמשמע שנותנין אותה בכלי כדי לקדשה בכלי והיא דיום הכפורים אינה כן דאדרבה טפי הוה עדיף בלא כלי אלא משום דלא אפשר אבל מהכא מייתי ראיה שפיר דמדקתני קטורת סתמא בכל מיני קטורת איירי אי נמי אומר ר"י דמהיא ליכא למידק מדפסלה בה בלינה פסלה בה מחשבה דדילמא לינה לא פסלה בה אלא מדרבנן ואע"ג דקתני סיפא וחייב עליהן משום טומר וטמא היינו נמי מדרבנן כדתנן בפרק אמרו לו (כריתות דף יב:) אבל אוכלים טמאים ושתה משקין טמאין ונכנס למקדש חייב אע"פ דפסול גוייה הוי מדרבנן כדאיתא בפרק בתרא דיומא (דף פ:) (ב) ולהכי לא הוי מחמרינן כולי האי דליטמא אפילו על ידי לירוף אבל הכא דייק שפיר מדפסל בה בטבול יום דאורייתא פסל בה לינה והמחשבה נמי דאורייתא והקשה ריגב"ל והא אשכחן לירוף כלי במילתא דרבנן דקתני ריש פ"ק דעדיות (פרק ח מ"ה) העיד (ג) ר"ש בן בתירא על אפר חטאת שנגע טמא במקצתו טימא את כולו אע"ג דאפר חטאת אין לו עומאה דאורייתא (ד) ואי משום מיבת הקדש הא לא שייכא בה דבמשמע ס"פ התכלת (מנחות דף נא:) גבי ועל הפרה שלא יהו מועלין באפרה מיהו יכילנא לאוקמי דבהיא דבטמא גזרו רבנן בטבול יום דקלישה טומאתו לא הוי גזרי' ואדרבה יש לאיר משם מדקתני בריש גבי אפר חטאת טמא ובסיפא קתני טבול יום ורביע ינחק בן אבהרם מפרש דהכא דייק מדפסיל ביה טבול יום ע"י לירוף ש"מ דצריך לכלי הוא דאי לא צריך לכלי לא היה כלי מלרפו דאיתא בפרק בתרא דחגיגה (דף כד.) ואע"ג דאמר התם דהוי דרבנן וכגון שלנרו על גבי קטבליא ולאורייתא יש לו תוך דווקא ואתו רבנן וגזור אפי' אין לו תוך היינו דעשו דאין לו תוך כיס לו תוך אבל לא עשו אין לו תוך יותר משוב מיס לו תוך ולעולם צריך לכלי בעינן וכיון דצריך לכלי פסלה (ה) (מנחות דף נא.) על מחבת בשמן מלמד שטעונה כלי ואי אפיה לה מאתמול איפסלא (ו) לה בלינה וכיון דפסלה בה לאורייתא פסלה בה מחשבה ולהכי לא מייתי מההיא דמעילה דע"ג דקתני קדשו בכלי הוה אמינא מדרבנן ואע"ג דכתיב כף אחת לא הוה יליפינן דורות משעה אי נמי משום דלא כתב בלשון ציווי ה"א לאיתה טעונה כלי ומיהו (ז)(קשה) למאי לאוקמן ממתניתין דמסכת עדיות (ח) דטעונה כלי מהתם יליפינן מדכתיב כף אחת ול"ל דלא הוה מצי לאיתויי ממתניתין דמעילה דהוי אמר הא דקתני קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה לא קאי אקטורת אלא אשארת ולהא מילתא לחודה הוא קתני התם קטורת לענין דמועלין בה משהוקדשה ותדע דלא קאי אקטורת דקתני קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום (ט) (ז)וקטורת נפסלת בטבול יום מיד שנאנה במכתשת כדאמר בפ"ק דשבועות (ד' יא.) ומיהו הא לאו דאיה היא דשאני התם דנהי דקטורת מיפסלא מעיקרא משנתנה למכתשת מ"מ נקט קדשו בכלי הוכשרו כו' דאפי' בקטורת שייך האי ליטמא דבקדושת כלי דמכתשת מיפסלא בטבול יום ובמחוסר כפורים ובקדושת כלי דממתה מיפסלא בלינה מיהו בלא זה איכא עוטה בהש"ס דקאמר אשארת היכא דלא מצי קאי אבל מאי דקתני והא דפריך בפ"ק דשבועות (גם זה שם) אלא מאי קדושת הגוף היא מיפסל בלינה אלמה תנן הקומץ והלבונה והקטורת כו' קדשו בכלי אין לא קדשו לא ממה נפשך דייק שפיר אי לקטורת נמי קאי אם כן משמע לא קדשו בכלי לא מיפסלי בלינה ואי לא קאי אקטורת דבקטורת אפילו קדשו בכלי לא מיפסלא בלינה אף לאחר שקדשו שקדשו בכלי כל שכן דקשה טפי אמאי לא מיפסלא בלינה (ח) כדמפרש הכא בקא סלקא דעתך ולמאי דדייקינן הכא דמיפסלא בלינה בההיא דהוסיף ר"ע אז נימא נמי בההיא דמעילה נמי קיימא אקטורת קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בלינה מיהו לענין טבול יום לאו דווקא קדשו בכלי דאפילו מעיקרא נמי משנתנה למכתשת נפסלת בטבול יום והא דנקט קדשו בכלי ולא נקט אפילו קודם קידוש כלי משום הכי דמיתנן בהדה דלא מיפסלי קודם קידוש כלי:

חישב בחתיית גחלים מהו. הקשה רש"י אמאי לא פשיט נמי מההיא דהוסיף רבי עקיבא מדפסל בהו טבול יום פסיל בהו לינה פסיל בהו מחשבה ולי נראה דנהי דלינה פסלה בה אי לא חשיבא עבודה לא פסלה בה מחשבה תדע שהרי קידוש מנחה והנתה בניקא פסלה בה טבול יום ולינה ואפ"ה אם חישב בשעת הנתה לא פסלה בה מחשבה וכן בשעת יציקה ובלילה לא פסלה בה מחשבה אלא בד' עבודות שבמנחה שיש כנגדן בזבח ולהכי מיבעיא ליה אח"ל חפיית קטורת חשיבא עבודה כמו קמילה חתיית גחלים מהו מכשירי מלוה כמלוה דמו וחפיה אריכתא היא והויא חתיית גחלים וחפיה במקום קמילה או לא. בס"פ טבול יום (זבחים דף קד:) בעי רבי ירמיה ליטה מהו שתועיל בנסר פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים וכו' עד ושוין שאם חישב באחילת פרים ובשריפתן לא עשה ולא כלום מאי לאו מדמחשבה לא פסלה ליטה נמי לא פסלה ואימה ת"ל הכי פשיטא הכא מדפסלה בהו ליטה בחפיה פסלה בה מחשבה וי"ל הכא כיון דאחילת מזבח היא מדפסלה בה ליטה בה מחשבה אבל בסר פרים ושעירים הנשרפים שנשרפים חוץ לג' מחנות נהי דליטה פסלה בהו דילמא מחשבה לא פסלה בהו וא"ת דהכא מסקינן דמחשבה פסלה בקטורת ובזבחים פרק בית שמאי (דף מב:) תנן אלו דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול הקטורת כו' יש לומר דאין חייבין דקתני התם היינו להתחייב כרת האוכלן מיהו מיפסל על ידי מחשבת פיגול דלהכי אהני גזירה שוה דמלא ממנחת חוטא וכי האי גווונא אמרינן בסוף פרק קמא דזבחים (דף יד.) ר"ש אומר כל שאין על מזבח החיצון אין חייבין עליו משום פיגול ואפילו הכי קאמר התם מודה רבי שמעון ליפסול מקל וחומר דשלא לשמן:

הולכה בשמאל מהו. תימה אי לא אסיק אדעתא למיפשטא מלקח את הכף בשמאלו מאי קמבעיא ליה האמר בפ"ק דזבחים (דף ד.) דלכל מילי הולכה לא נפקא מכלל קבלה וי"ל דהיא גופה מספקא להו אי גמרינן מכף או איכא שום סברא שאין ללמוד משם ונימא הולכה לא תפקא מכלל קבלה ופשיט להו רב ששת דגמרינן מינה דכיון דכתב רחמנא הבאה אחת בקטורת ואי אפשר לעשות בהבאה אחת אח"כ יוליך הכף בשמאלו אלמא הולכה בשמאל כשירה וטפי הוי סברא למיגמר הולכה מהולכה מלמיגמר הולכה מקבלה:

חישב בחתיית גחלים מהו מכשירי מצוה כמצוה דמו או לא תיקו בעי(ה) מיניה מרב ששת הולכה בשמאל מהו אמר להו רב ששת תניתוה (ו)נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו ונפשוט להו מהא דתנן (ז)הרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ אי מהתם הוה אמינא הני מילי הולכה דלא מעכבא כפרה אבל הולכה דמעכבא כפרה לא קמשמע לן מיתיבי

חישב בחתיית גחלים מהו. מהו להפסיל הקטורת: **כמלוה דמי**. והוי ליה כמחשב בעבודה. לשון אחר חישב בחתיית גחלים מהו שיפסלו גחלים במחשבה זו מלהקטיר עליהן. לינה שמעינן דפסלה בהו מדפסיל בטבול יום כדתנן לעיל מיהו הא מיבעיא לן אי הוי חתיימן עבודה למיפסל בה מחשבה: **מכשירי מצוה כמצוה דמו**. וכי היכי דמחשבת חפיה פסלה בקטורת מחשבת חתיה נמי פסלה בגחלים: **הולכה בשמאל מהו**. הולכת הדם מיבעי ליה קבלה חריקה דכתיב בהו בהונה פשיטא לן דכל מקום שנאמר אצבע ובהונה אינה אלא ימין אבל הולכה לא כתיב בהדיא ומדאפקה רחמנא לקבלה בלשון הולכה דתניא והקרינו (ד) זו קבלת הדם נפקא לן במסכת מנחות (דף יא.) שהיא עבודה ומיהו שמאל איכא למימר דלא פסיל דהא לא כתב בה בהונה בהדיה: **אם הכף בשמאלו**. אלמא כשירה בשמאל: **וחיפשוט ליה מהא**. דבגופו של מזבח (ה) קמיירי: **הרגל של ימין בשמאל**. מי שזכה להעלות לכבש הראש והרגל מקבל מיד המנתח את הראש בימינו ואת רגל הימנית של תמיד מקבל בשמאלו: **ובית עורה לחוץ**. ומקום חתך לפנים כלפי כהן וכן נראה: **הני מילי הולכה וכו'**. הולכת אברים דלא מעכבא כפרה שאין כפרה אלא בדם והוא עצמו שלא הוקטרו אבריו כשר: **אבל הולכת דם דדם מעכב כפרה הוא**. אימא לא נתכשר בשמאל:

זר

(מ) [כס"מ]: כמון. (נ) [נ"ל מז.]. (ג) זבחים כד: מנחות י. תמיד לא.. ד) [ויקרא ה]. (ה) [נכח רש"ש]. ו) רש"ל מ"ז. ז) [וכה אפילו מתנו במכתשת הוכשרה ליפסל בטבול יום כדאמר בפ"ק כל"ל] רש"ל.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מדפסיל בה בטבול יום וכו' עד ע"ב ואי משום חיבת הקדש הא לא שייכא בה בשמעשית אאר. עיין תוס' ד"ה והא דרבנן. ומבוריר אבן עם דף כב ע"ב תוס' ד"ה והא דרבנן. ע"ש ד"ה לא יעלה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה (בע"א) מדפסיל כו' וכלינה מדקתני קדשו בכלי: (ב) בא"ד כדאיתא בפ"ב דיומא אבל הכא דייק שפיר מדפסיל בה בטבול יום דאורייתא פסל בה לינה ובמחשבה נמי דאורייתא דאי דרבנן לא הוי מחמרי כולי האי דליטמא אפילו על ידי צירוף והקשה ריגב"ל כל"ל: (ג) בא"ד העיד ר' יהושע בן בתירא וכו' ממקצתו שטימא את כולו: (ד) בא"ד פסלה בה לינה דאורייתא כדאמר בפרק: (ה) בא"ד ואי אפי' לה מאתמול איפסלה בלינה וכיון דפסלה בה לינה לאורייתא: (ו) בא"ד דאוקמן ממתני' דמסכת עדיות מהתם ילפינן דטעונה כלי מדכתיב כף: (ז) בא"ד הוכשרו ליפסל בטבול יום ובברייתא קתני נתנה במכתשת נפסלה בטבול יום כדאמר בפ"ק דשבועות כל"ל והשאר נמחק: (ח) בא"ד דקשה טפי אמאי לא מיפסל בלינה אף לאחר שקדשו בכלי ולמאי דדייקינן הכא דמיפסלה בלינה מההיא דהוסיף ר"ע אז ניחא נמי דהכא כו' אז ניחא נמי דהכא כו' כל"ל:

מוסף רש"י

הרגל של ימין בשמאל. הרגל של ימין נוטל ביד שמאל לכבש. משום דרגל ימין קרינה תחלה עם הראש, כדקרי"ל בפ"ב דסדר יומא (ולעיל כה.) והלכך מולך הראש בימין שהוא חשוב והרגל בשמאל (זבחים כד:) ומאי רגל מדאמרי בהדי ריש ורגלי רגל של ימין הוא דחשיב הלכך הראש שהוא כבד וחשוב היה מולך בימין וסיוך בשמאל ואע"ג דכתב בהו כהן (מנחות י.), ובית עזרה לחוץ. כלפי הנס ומקום החתך כלפי המזלך דהכי אשיר שלא יגאלה החתך (זבחים שם).

מסורת הש"ס

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com